

Múdry chlapec

Jedna matka mala dvoje detí: chlapčeka a dievčatko. A ten chlapček bol už taký smelší aj rozumnejší. Nahovoril raz sestričku, aby vypýtali sa na jahody. Mamka ich dlho nechcela pustiť, že by zablúdili. Ale keď ju neprestávali unúvať, nuž ich pustila. Dala im košíčky a do košíčkov po skytke chleba a prihrozila im, aby nebavili sa dlho a tam dakde do hôr aby nezatárali sa.

Veselo poskakovali si milé deti až do hory a tam našli celé mestiská jahôd veľkých ako vrabacie hlavy, sladkých ako med a červených ako krv, len akoby to bol vláde červeným súknom zatiahol.

"Jaj, čiže sú krásne ako krv! Jaj, čiže sú veľké ako bombolce!" volala sestrička na bračeka, aby k nej išiel zbierať.

"Pod' ty sem, tuná len tak odvisajú ako zvonce!" volal braček na sestru. A tak vyvolávali a predbehúvali sa zbierať; ani nevedeli, iba keď im už plné boli košíčky. Už im prichodilo len domov pobrať sa. Len Čože? Boli tam ešte krajšie jahody a ešte ich viac bolo.

"Vieš čo, braček? Vysypme my tieto jahody a nazbierajme týchto krajších, budeže naša mamka rada!" hovorila sestrička a vysypala hneď svoje jahody do trávy. Braček nechcel špatnejších doniesť ako sestrička, nuž vysypal aj on svoje. Ale im to veru na zle vyšlo. Kým oni tam motkali sa ešte za krajšími jahodami, zatárali sa do tých hôr a iba vtedy zvedeli, keď už bol večer nad nimi. Už by boli domov utekali, ale kade teraz? Hora hustá ako hrebeň a pomaly prikradla sa aj tma, že nevideli ani na krok.

Sadli si pod buka a tam čupeli a milá sestrička triasla sa ako osika aj od strachu aj od zimy.

"Ej, sestrička moja," povie braček, "my tuná takto nenabudneme. Počkaj, veď ja pohľadám, kde by sme sa uchýlili."

Vydriapal sa na toho buka a pozeral na všetky strany, kde by dačo videl. A tu pod nimi na jednej úložinke svetielko! Priam pobrali sa tatam a prišli k jednému domčeku. Ticho bolo všade, nikde nič ani len nehleslo; nuž si aj oni len potichučky šuškali, či majú ta dnu ísť, alebo nie.

„Veď nás tam," vraví sestrička, "nepoznajú, akože by Brne šli k takým neznámym?"

"Veru nie," vraví braček. "A bohvie čo za jedni môžu byť! Hľadže, utúlime sa tuná pod strechu, a kade dnik svitne, pustíme sa za chodníčkom od tohoto domku a tak pohodíme domov. Veď už kadiaľ títo sem chodia, tadiaľ i my dostaneme sa do dediny."

Pekne pritíslu sa milé deti ku samej stene, akoby ich bol prikoval, ani údom nehli. Ale sestrička bola lačná, bo ten kúsok chleba od rána dávno sa jej minul a jahody vysypali sa im všetky z košíčkov, keď po noci po kladách a po chrasti sem sa trieskali.

"Ach, braček môj, ja som hladná; veru si aspoň z tej steny odlúpim."

"Ach, čože by si si zo steny lúpala, veď je to nedobré. Aj vieš čo, sestrička? Počuli by nás tam dnu!"

Ale sestrička bola si už odlúpila a bolo to mäkké ako chlieb a sladké ako medovník. Ponúkla aj bračeka. Lúpali oni, lúpali, až vylúpali diery do izby.

"Aha, tu ste mi už ledačiny, čo mi naveky stenu lúpete, ale mi ho už odpokutujete!" zarúkla ich stamdnu stará ježibaba a pochytila chlapca za šticu a vtiahla ta dnu, a potom i dievča. Tam už boli v klepci a starej v pazúroch!

Ale im stará ďalej nič neurobila, ešte ich pekne pohladkala, aby sa viac nebáli a uložila ich do postielky. Len ráno, keď pýtali sa k mamke, nechcela o tom ani počuť, že veď im u nej dobre bude. Aj navarila im mrveničky s mliekom, aj napiekla im postruhníkov a chovala ich ako pavúkov. Ono ich to srdce vždy len domov tiahlo, ale čože, keď od tej chalupy nebolo chodníčka ani sem ani tam, nuž ani nevedeli, kadiaľ by pustiť sa mali. A stará veru striehla na nich ako mačka na myši, aby jej neuvrzli.

Raz stará voľakdesi odišla a chlapec pustil sa do hory cestu hľadať. Ale mu veru aj to zle poslúžilo. Kamsi čosi bola mu stará už za chrptom, pochytila ho za pačesy a dovliekla domov, ešte ho po ceste prútom vyšibala.

A doma bolo ešte len potom horšie. Stará ich oboch zatvorila do chlievca a iba kedy-tedy na slniečko vypustila poihrať sa, keď ona doma bola.

"Len čo tá s nami chce, braček môj?" hovorila raz sestrička.

"Veď to, sestrička moja, čo tá s nami chce? To si ja už dávno myslím. Ale počkaj len, veď ono vykľúje sa.

A tu ti raz príde stará ku chlievcu - a bola taká nedovidná - a vraví:

"Nože, chlapček, ukáž mi malý prst, tadiaľto tu von na škárku!" A on jej tam nastrčí kúsok drevka ako malý prst. A ona vytiahne z vrecka žabykláč a začne do toho drevka rezat'.

"Ale si," rečie bába, "ešte chudý, ešte môj bičaštek nezavadiť do mastného."

S tým odišla.

"Už ja viem, sestrička moja, čo tá s nami zamýšľa," hovoril braček, keď videl, že baba aj z domu voľakamsi preč nohy vytiahla.

"Nuž čo, braček môj?"

"Tá ti nás, veru bože, kŕmi na voliaku hostinu. Ale sa neboj, veď mi jej prejdeme cez rozum. Len vieš čo? Ona nedovídi, hovorme jej od týchto čias, že sme už utyli, že ani hnúť sa nemôžeme."

I tak urobili. Keď ich stará prišla na slniečko vypúšťať, povedali jej, že nevládu sa ani hnúť, že im už ťažké sadlo. A ona ti dovliekla voliakesi táčky a na tie ich kládla a tak vozíkala na slniečku, aby sa prevetrili. A oni zakaždým po ťažšej skale brali si do lona, aby starej

pozdávalo sa, že sú deti vždy ťažšie.

Dobre i nedobre! Mal byť akýsi sviatok strigônsky. Ježibaba zakúrila do pece, že tie dietky už upečie. I pekne vyhrabala, iba ich ta dnu posádzat, aby škvarili sa. Príde k deťom:

"Deti moje, podťte von, budeme presúšať sa na slniečku."

"Ved' viete, že nevládzeme a to ani toľko ako predvčerom, zase nám sadla pribudlo," povie chlapec.

"Dobre, dobre," zachechtala sa baba, ..ked' vám ho len pribudlo. Ved' vás už len po jednom budem vozíka ť."

A vtom ide pre táčky, ale už pre železné. Chlapcovi hneď znevidelo sa, že ich už bude vozíkať po jednom a že táčky nie ako predtým drevené, ale železné, i že v dome pec vykúrená.

"Sadni si najprv ty, chlapček, do tých tácek," povie baba.

"Ked' je tam tvrdo v takých železných," povie chlapček.

"Počkaj, podsteliem ti," vezme ježibaba slamy a poupráva do tácek, aby si už sadol na mäkké.

"Ked' je veľa slamy a nie je usedené," vyvráva sa múdry chlapec.

"Ved' si ty usedíš, len ľapni do nich!"

"Utlačte mi vy skôr, potom si sadnem."

Ježibaba ľapla do tácek a utláčala miestisko.

Chlapec nelenivý pochytil táčky a zavolať:

"Tiskaj, sestrička!"

A tu milé deti pod' so starou pred pec a prsto s ňou do čelúst', strčili ta dnu so všetkým. Hneď ta slama okolo nej zblnkla, aj šaty na starej zažali sa. Ona počne metať sa ako had. Hodila sa dohora, tam ju vrch pece popálil; hodila sa dolu, tam bola pec ešte horúcejšia - a tak po všetkých kútoch.

"Vytiahni ma von!" zavrieskla na chlapca a hodila sa naspäť do tácek; ale tam pripieklo ju teraz do živého, bo železo medzi tým časom rozpálilo sa nahorúco. A chlapec veru neľahal von. Lenže teraz už stará nebrala na žart a driapala sa sama von na čeluste, zufomi sekala a ručala:

"Počkajte obludy, budete sa mi ho smažiť, horšie ako smažila som sa ja."

A už by bola naozaj von aj cez pahrabu vyliezla. Ale chlapec pochytil metlu z kúta a tou metlou prskal jej živý oheň do očí. A to bolo ich šťastie, lebo ta metla mala tú moc, že z jej prútkov porobili sa samé dlhé a ostré ostne ako žihadlá, tie z tej pece nikoho von nepustili, ani samú ježibabu. Nuž tá veru už iba zdúvala sa a fučala ako mechy, jazyk vyplazila, bielky na očiach jej vyskokli ako upečené vajcia, sila z nej vybehla a telo upieklo sa na škvarku.

"Ej, sestrička moja," povie braček, "ešte sme my tu nie so všetkým na pokoji. Pozriže, ved' ti tu stoly poprikryvané, tá veru host'ov čakala na nás, keby sme sa jej boli usmažili a len by tí hostia nezmleli sa nám na krk!"

"Ej, ved' to, braček môj; ved' vo mne srdiečko len tak trasie sa ako trblietka!" odpovedala mu sestrička.

"No nič to," rečie zasa braček. "Ved' my tých sem nepustíme! Len mi skoro pozhl'adávaj dáke motúzky, po ved' ich tu dost' bolo, kým ešte hrávali sme sa izbe!"

I tak sestrička šla ako na hotové do košíka, čo v izbe na drúčku visel a tam boli motúzky. Braček ale za ten čas odhrabal pahrebu na stranu, vzal háčik a vytiahol za ním z pece aj táčky aj na nich upečenú ježibabu naprostred izby. Babu posadil na táčky, ako dalo sa, do jednej ruky priviazal jej ožeh a do druhej tú metlu a na to zase popriprával dlhé motúzky, takže ožeh i metla mohli hýbať sa v jej rukách, ako čoby živá bola, keď za tie motúzky ľahal.

"A teraz," vraví, "len pozor, kadiaľ budú mlieť sa hostia, či na dvere a Či dolu kochom."

Nebolo im nadbe dlho čakať. Var všetky strigy zo sveta doleteli sem a obsadil celý dach a robili huk, ako keď včely roja sa. Čakali, kedy stará vyjde vítať ich. A tú, hľa, podstrčil teraz múdry chlapec na táckach zrovna pod koch a sám i so sestričkou ukryli sa pod lavičku. Nezadlho šudruje sa voľač dolu kochom. A to tie strigy, čo im pečienka spod kochu hore zavoňala a už im slinky tiekli na ňu.

"Ťahaj, sestrička!" pošepne chlapec a ťahali obaja. Ožeh i metla kývali sa v rukách uškvarenej baby. A na tej metle narobili sa zase ostré ostne ako žihadlá, čo nikoho dnu nepustili, čo by priam kto bol býval. Dopichané, dokrvavené strigy začali šomrať a kliat' na starú, že čo im to za hostinu robí. Ale braček a sestrička len ťahali za tie motúzky a tým nebolo dnu prístupu. Naposledok ešte s väčším hukom, ako boli prišli, pobrali sa preč.

"Sestrička moja, už sme iba dobre!" povie braček, keď strigy boli už dakde za horami, za dolami.

"Už ti nám ozaj len to vyhl'adať, kade mala sem chodníky táto stará ježibaba, čo by sme vymotali sa za nimi von z húšťavy. Hádám ich už teraz len nájdeme, keď nám ona nebude vždy za chrptom."

Jali sa hľadať. No ale mali sa tí tých nahľadať! Stará ježibaba nepotrebovala chodníkov, ona na čiernom capovi sem i tam chodievala, čo ani stopy za sebou nenechával, kadiaľ - či húšťavou, či poľom - prebrnkol. Nuž aj tieto deti iba čo by horšie zamotali Ba do húšťavy. Ale múdry

chlapec si aj to rozhútal a vrátili sa naspäť do domku.

Nebožiatka boli už aj vyhladlí od toľkej roboty a] od toľkého strachu. Kutili, dulovali po izbe, kým voľač na zahryznutie nenašli, aj ujedali si potom smačne. Tu ohlási sa voľač nad nimi:

"Jete," vraví, "jete! A mne nič nedáte?"

Obzrú sa, a tu ti nad stolom na hrade zavesená klieťka a v tej klieťke krásna pinka, ktorú predtým nikdy tam nevideli. Priam jej chlapec otvoril dvierka a ona zlietla dolu, pekne im zapinkala a omrvinky si pozobkala.

Hneď ale začala:

"Bolo zle, bolo by horšie! Podťte za mnou!"

"Čo to, duša moja, Čo?" opytuje sa chlapček a pinka zase:

"Bolo zle, bolo by horšie! Podťte za mnou!"

"A Či vieš cestu, vtáčik môj zlatý?"

A pinka len zapinkala poznovu a brnk von na dvere a deti za ňou. A tá vždy ďalej "pink, pink, penik, penik!" pomedzi húšťavu a oni zase za jej hlasom. Tak ich pekne previedla na jednu čistinku a z tej na druhú a tak von z hory na lúky a z lúk na pole.

Keď už boli neďaleko domu, sadne si milá penička dievčatku na plece a ono ju bozkávalo, obzeralo. Až raz vidí, že má voliaku obrúčku na hrdle.

"Dívaj sa, dívaj, braček môj, čo ti ona má, akú obrúčku!"

"Zosním ju, ved' jej to ťažko a, chuderka, koľké časy už s tou ohavou liece!"

"Čo myslíš, braček, že s ohavou? Páč len, ako jej to pekne, ako pristane sa jej! Ešte by nahnevala sa nám, že jej to berieme."

Ale braček neponáhľal a veľmi pozorne sňal obrúčku dole. A tu - čo sa stalo, čo nestalo?! - Milá penička obrátila sa na peknú paničku.

Dobre tam neskapali od divu! Ale pekná panička uhladkala, ubozkávala si ich a vavela:

"Ďakujem vám, deti moje, ďakujem, že ste ma vyslobodili! Vidíte, ja som z tretieho mesta rodená kráľova dcéra a tá striga ma ukradla a tú obrúčku mi na hrdlo zastrkla. aby som jej ako penička naveky v tej klieťke penikala. S vami ešte horšie malo byť, vás mali strigy na hostinu zjesť a teraz keď ste ich aj odohnali, ešte raz prídu ta o polnoci a ten domček spália na prach. No ale môžu si 'ho už, keď nás tam nieto! - A ďalej nie netrápte sa ani o mňa, ani o seba. Ja tajdem k mojim a budem na svete vždy pekná. A vy choďte k mamičke a bude vám vždy dobre!"

Tak aj bolo. Mamka si uvítala dietky s radosťou. Ale ako by aj nie, keď už pol roka bolo minulo, odkedy nikdy nič o nich nechyrovala a teraz odrazu prikvitli jej ako kvietky, zdravé, tučné a veselé! A ten chlapček bol vždy múdrejší a to dievča vždy krajšie a tak sa radi videli braček so sestričkou ako dva anjeliky!